

Jaarverslag 2020

Inleiding

Aan het begin van 2020 waren de verwachtingen hooggespannen. In juni/juli, op de 44e Werelderfgoed Conferentie in *Fuzhou* (China), zou de Unesco-nominatie van de 'Hollandse Waterlinies' worden behandeld. In maart veranderde de wereld echter totaal door de uitbraak van Covid-19. Reizen was niet meer mogelijk waardoor de conferentie werd verplaatst naar 2021. Op het moment van schrijven van dit jaarverslag is nog geen nieuwe datum vastgesteld en afhankelijk van het succes van de bestrijding van het virus wordt de conferentie verder vooruit geschoven. Alle geplande ontwikkelingen en activiteiten rondom de forten en vestingen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie [NHW] zijn stilgezet.

Ook op alle andere militaire objecten in ons land heeft deze crisis groot effect. Musea, horeca en andere ontmoetingsplaatsen zijn een aanzienlijk deel van het jaar gesloten in verband met de verhoogde kans op besmetting. Ook op onze stichting had dit alles groot effect. Bezoek aan het documentatiecentrum op de Mariaplaats was, op enkele momenten na, niet mogelijk. De geplande excursies en evenementen zijn allemaal vooruitgeschoven en hebben tot op heden nog niet plaats kunnen vinden. De vergaderingen van bestuur en commissies moesten *online* plaatsvinden, wat zeker in het begin erg wennen was. Ondertussen heeft er een zekere gewenning plaatsgevonden en weet iedereen te werken met *Zoom* of *Teams*.

Er zijn plannen gemaakt om onze begunstigers te bereiken via *Webinars*, waarvan ondertussen een eerste sessie heeft plaatsgevonden over de 'Koude Oorlog'. Daarbij is ook de oprichting van de 'Werkgroep Koude Oorlog' aangekondigd. De verspreiding van Saillant en de interne knipselkrant 'Uitgeknipt' ging gewoon door. De *timing* van het in de lucht brengen van de vernieuwde website bleek een gunstige samenloop van omstandigheden. Bezoekers van de site kunnen vanaf huis onder andere kennismaken met 'wetenswaardigheden', een *online*-versie van Saillant en gebruik maken van de bijgewerkte *online* catalogus. De diverse commissies en correspondenten zijn op de nieuwe *online* voet doorgegaan met hun activiteiten.

Dit jaar van bezinning gaf aanleiding en gelegenheid om, op 1.50 meter afstand, op een 'Heidag' met een 'denktank' bij elkaar te komen en te bespreken hoe de toekomst van de stichting eruit zou moeten zien. Mijn voorganger Kees Neisingh had hier bij de overdracht van de voorzittershamer al een aanzet toe gegeven. Het aankomende jaar zal worden gewerkt aan het nieuwe beleidsplan dat moet leiden tot een betere zichtbaarheid en stevige verankering in de maatschappij richting het 100-jarig bestaan van *Menno* in 2032. Het kunnen uitbrengen van onafhankelijk advies over behoud van militaire objecten en monumenten wordt, in een tijd waarin grondgebruik intensiever wordt, steeds belangrijker. Door dit cultureel erfgoed te beschermen geven we toekomstige generaties de gelegenheid onze geschiedenis daadwerkelijk te kunnen zien, aanraken en beseffen.

Bestuur

Het Algemeen Bestuur (4x) en het Dagelijks Bestuur (9x) zijn in 2020 amper bijeengekomen op de Mariaplaats nr. 51. Een enkele vergadering is gehouden in een externe vergaderlocatie. Het gros van de bijeenkomsten was met behulp van *Zoom* of *Teams*. Hoewel het prettig is dat *Zoom* of *Teams* de bijeenkomsten mogelijk maken, gaat er niets boven het elkaar in levende lijve zien en spreken. Er wordt met smart uitgekeken naar het herstel van de normale, vrije samenleving.

Begunstigers en Donateurs

Zoals uit de tabel kan worden afgelezen neemt het aantal begunstigers en donateurs sinds 2012 wat af. Deze trend heeft zich in 2020 doorgezet; het aantal begunstigers en donateurs op 31 december 2020 bedraagt 932. Er zijn geen cijfers beschikbaar voor de in- en uitstroom per jaar. De ambitie is om de komende jaren het aantal donateurs en begunstigers terug te brengen naar ca. 1100. Dit moet gelet op de toenemende belangstelling voor het vestingbouwkundig erfgoed, van de Romeinse Limes tot de Koude Oorlog, mogelijk zijn. Aan de al jarenlang stabiele minimum bijdrage van slechts €25,- per jaar

hoeft het niet te liggen. Zo is in oktober bij de openstelling van de Seyss-Inquartbunker gebleken dat het gericht inzetten van de Menno-stand op een plek met serieus historisch geïnteresseerd publiek al veel nieuwe begunstigers oplevert; we hebben daar 13 nieuwe begunstigers en 2 nieuwe donateurs verwelkomd.

Jaar en totaal aantal begunstigers en donateurs in december		
1991 – 1120	2001 – 1185	2011 – 1122
1992 – 1115	2002 – 1135	2012 – 1114
1993 – 1099	2003 – 1134	2013 – 1085
1994 – geen data	2004 – 1163	2014 – 1011
1995 – geen data	2005 – 1173	2015 – 1035
1996 – 1054	2006 – 1151	2016 – 1015
1997 – 1114	2007 – 1154	2017 – 1023
1998 – 1140	2008 – 1125	2018 – 1014
1999 – 1120	2009 – 1114	2019 – 996
2000 – 1151	2010 – 1092	2020 – 932

Van de donateurs en begunstigers zetten zich ca. 100 personen (~10%) zich in als vrijwilliger voor onze stichting. Dit aantal is al jaren constant, de ontstane vacatures worden na verloop van tijd altijd weer opgevuld. We mogen ons hiermee gelukkig prijzen.

Eind 2020 manifesteerden zich problemen met de ledenadministratie bij aan- en afmeldingen, adreswijzigingen en het versturen van de *Saillant*. Een werkgroep analyseert de problemen om te komen tot oplossingen. We bedanken betrokken begunstigers voor hun geduld en hopen dat ongeregelde voortaan zullen uitblijven en anders worden gemeld.

Onderscheidingen

De Coehoornpenning is in 2020 uitgereikt aan Joop Westhoff, Harry Peters en Sjouke Elgersma.

Mutaties

- Jan Wijnia is gestopt als correspondent van het rayon Friesland.
- Harry Peters is teruggetreden als Provinciaal Contactpersoon Noord-Brabant; Rien van Thiel heeft deze functie van hem overgenomen.
- Chris Will is benoemd tot lid van de Studiecommissie.
- Charles Limonard is gestopt als lid van de Redactie.
- Henk van den Boomgaard is benoemd tot lid van de Redactie.
- Kees Neisingh heeft het voorzitterschap van de Stichting overgedragen aan Oscar Hefting.
- Teun de Kruijf heeft het voorzitterschap van de Studiecommissie overgedragen aan Kees Neisingh; hij blijft lid van de SC.
- Gerard Grimm is gestopt als Bijzonder Medewerker van het Documentatiecentrum maar blijft lid van de Commissie Overzeese Verdedigingswerken.
- Dennis van Nieuwenhuizen is gestopt als voorzitter van de Werkgroep Wellington Barrière.
- Bert van den Berg is benoemd tot voorzitter van de Commissie Onderscheidingen.
- Frits van Horn heeft het voorzitterschap van de Commissie Evenementen en Excursies [CEE] overgedragen aan Raphael Smid; Frits blijft aan als lid van de CEE.
- Hans Sjouke is gestopt als medewerker van de CEE.
- Ton Albers is benoemd tot correspondent van het rayon Utrecht IV.
- Anneke Kramer is in augustus met pensioen gegaan en is opgevolgd door Loredana Cannas.
- Hijlke Bakker heeft aangegeven zijn in december aflopende termijn als eerste secretaris [S1] niet te verlengen (tot en met mei 2021 is hij S1 ad interim).

Regiobijeenkomsten

Sinds 2016 worden Regiobijeenkomsten gehouden met de correspondenten in de regio, vertegenwoordigers van de Technische Commissie, de Monumenten Advies Commissie [MAC] en enkele leden van het Dagelijks Bestuur. Doel van de gesprekken is het samen bespreken en delen van de ontwikkelingen en ervaringen in de rayons en het versterken van de onderlinge contacten. De voor 2020 geplande gesprekken zijn vanwege de beperkingen niet doorgegaan.

Deelnames en samenwerkingsverbanden

- Federatie Instandhouding Monumenten [FIM].
- International Fortress Council [IFC].
- European Federation of FORTified Sites [EFFORTS].
- International Council on Monuments and Sites [ICOMOS]
- Erfgoedtafel Oude Hollandse Waterlinie
- Stichting Militair Erfgoed [SME].
- Archeologisch Werkgemeenschap Nederland [AWN].
- Kenniscentrum Waterlinies [KCW].
- Nederlandse Kastelenstichting [NKs].
- Nationale Monumentenorganisatie [NMo].
- Vereniging Nederlandse Vestingsteden [VNV].

Mariaplaats

Vanwege het Coronavirus is het aantal bezoekers aan de Mariaplaats gereduceerd tot vrijwel nul. Desondanks was de dienstverlening onverminderd groot. De boekenverkoop is doorgegaan, aanvragen uit de bibliotheek zijn behandeld. Het collectiebeheer en het digitaliseren daarvan gaan onverminderd door. Er is een tweede hoogwaardige en professionele scanner aangeschaft om de digitalisering te versnellen en verbeteren.

Eenieder kijkt uit naar de periode na de Coronacrisis zodat weer op een normale manier op de Mariaplaats kan worden gewerkt en bezoekers kunnen worden ontvangen. De locatie van het pand op de Mariaplaats 51, in de oude binnenstad van Utrecht nodigt uit voor een bezoek.

Voor de nieuwsgierige bezoeker staat de deur open. In een ongedwongen sfeer kan onze uitgebreide collectie worden geraadpleegd. Wel graag van tevoren een afspraak maken want het pand is niet altijd bemenst.

Vacatures

Menno is een vrijwilligersorganisatie. Ondanks dat functies meestal vele jaren met plezier worden vervuld, zijn bij *Menno* altijd wel mooie functies te vervullen. Belangstelling iets te doen voor *Menno* kan kenbaar worden gemaakt door een mail te sturen naar info@coehoorn.nl.

Documentatiecentrum [Doccen]

Het Doccen was sinds maart 2020 grotendeels onbemand en helaas niet toegankelijk voor bezoekers. Sommige werkzaamheden kunnen via thuiswerken voortgang vinden.

Het afgelopen verslagjaar was het aantal bezoekers aan het Doccen 13 tegen 49 in 2019. Standaard wordt bezoekers aangeraden om thuis de catalogus online te raadplegen op afbeeldingen en/of literatuur die zij willen bekijken. Hierdoor kunnen de gewenste afbeeldingen of literatuur van te voren worden klaargelegd.

Het afgelopen jaar werden vrijwel hetzelfde aantal publicaties uitgeleend: 19 tegen 22 in 2019. Hiervan 15 publicaties vóór ingang van de eerste lockdown en de rest van het jaar 4 publicaties. De leners van boeken zijn toch vaak medewerkers van onze stichting. Leners van publicaties uit de Bibliotheek ontvangen een brief met een overzicht van de geleende publicaties. Hiermee worden zij tevens geïnformeerd over de uiterste inleverdatum. Door handhaving van de uitleentermijn wordt voorkomen dat publicaties onbedoeld vermist raken. Omdat er geen

bezoekers worden ontvangen kunnen geleende publicaties niet retour worden gebracht. Voorlopig wordt de verlopen uitleentermijn verlengd en wordt de lener hiervan op de hoogte gesteld.

Via de mail beantwoorde aantal vragen was 175 tegen 207 in 2019. Voor zover mogelijk worden vragen beantwoord door het Secretariaat of medewerkers van het Doccen. Vragen met een probleem of specifiek onderwerp worden doorgestuurd naar een desbetreffende commissie binnen de Stichting. Deze zorgt dan voor verdere beantwoording.

Het aantal geleverde scans was 131+. Scans van beeld-/tekstmateriaal zijn op verzoek geleverd aan verschillende commissies of correspondenten van onze stichting. Ook zijn scans op bestelling geleverd aan derden, zoals begunstigers of andere geïnteresseerden.

In de collectie van de Bibliotheek werden 100 publicaties opgenomen tegen 142 in 2019. Dit is inclusief 20 digitale publicaties in Pdf-formaat, welke bestanden alleen op de Mariaplaats zijn te raadplegen. De aanwinsten kwamen uit een nalatenschap, een schenking, maar ook door de aanschaf van publicaties.

Het bestand tijdschriftartikelen werd met 66 uitgebreid tegen 76 in 2019. Dit is inclusief 5 artikelen in Pdf-formaat welke bestanden alleen op de Mariaplaats zijn te raadplegen. De tijdschriftartikelen zijn verschenen in tijdschriften waarop de Bibliotheek een (ruil-) abonnement heeft en ons eigen blad *Saillant*.

Het merendeel van deze aanwinsten betreft verdedigingswerken en andere militaire objecten, militaire geschiedenis, cartografie en monumentenzorg of herbestemming.

Ook in het verslagjaar 2020 verscheen min of meer maandelijks de interne knipselkrant 'Uitgeknipt'. Door drukte in de werksfeer van de collecteur helaas met vertraging. De papieren knipselkrant wordt voorlopig ook alleen in digitale vorm toegestuurd. Correspondenten en medewerkers van onze stichting verleenden hun medewerking door het toesturen van kopij, zoals papieren krantenartikelen of scans hiervan en links naar digitale artikelen met informatie of nieuws uit hun regio.

Behalve de publicaties uit de Boekenlijst in *Saillant* of op de website worden ook tweedehands publicaties verkocht, bijvoorbeeld publicaties die niet zijn opgenomen in de collectie of waarvan meerder exemplaren aanwezig waren. In 2020 werden 210 publicaties verkocht. *Van de Atlas van historische verdedigingswerken Overijssel/Gelderland* en die van *Groningen/Friesland/Drenthe* is een flink aantal exemplaren verkocht.

Er was een goede progressie met het in de catalogus *Axiell Collections* (voorheen Adlib) brengen van nog niet-geregistreerde documenten. Het betreft vooral foto's en kaartmateriaal.

Om beter te kunnen digitaliseren is een tweede scanner aangeschaft, waarmee dia's en negatieven efficiënter kunnen worden gedigitaliseerd.

	2016	2017	2018	2019	2020
Aanwinsten	182	98	88	142	100
Bezoekers	40	47	29	49	13
Informatie per e-mail	181	157	162	207	175
Uitleningen	51	21	11	22	19
Scans op CD of via WeTransfer	525	210	N.B.	450+	131

Financiën

Tijdens dit bijzondere verslagjaar zijn de uitgaven ruimschoots binnen de begroting gebleven.

Hierbij heeft Covid-19 uiteraard duidelijk invloed doen gelden. Immers de reiskosten waren lager, er waren minder ‘echte’ vergaderingen en er vonden geen excursies en andere bijeenkomsten plaats. Wel zijn er zoals in elk ander verslagjaar weer donaties verstrekt aan stichtingen/verenigingen die met hun activiteiten de doelstellingen van onze stichting ondersteunen. Verder zijn er financiële bijdragen geweest ter ondersteuning van de uitgave van in dat kader relevante publicaties.

Saillant / website

De jaargang 2020 van het blad *Saillant* bestond evenals voorgaande jaren uit vier nummers. Deze bevatten in totaal 112 pagina's met stichtingsnieuws, jaarverslag, verslagen van correspondentendagen, excursies en correspondentenrapportages. Daarnaast zoals gebruikelijk diverse artikelen over (voormalige) verdedigingswerken en boekbesprekingen of signaleringen. De trend om ook wat langere artikelen op te nemen zette zich voort. Bijdragen van lezers blijven welkom, waarbij de redactie zich vanzelfsprekend het recht moet voorbehouden te beoordelen of ze voldoende passen binnen de doelstellingen van onze stichting.

De website www.coehoorn.nl is vernieuwd en ziet er niet alleen weer up-to-date uit maar bevat ook een aantal handige verbeteringen. Onder het tabblad ‘om te lezen’ zit een webshop voor het kopen van publicaties of boeken. Het aanmelden als begunstiger, of voor een excursie, is geautomatiseerd. Een mooie toevoeging ten opzichte van de oude website is dat het kwartaalblad *Saillant* op de website kan worden gelezen of gedownload.

Studiecommissie [SC]

1. Algemeen

Begin 2020 trad de heer Chr. Will toe tot de Studiecommissie. In het voorjaar volgde de heer C.N.J. Neisingh, die tevens tot voorzitter werd benoemd.

Door de beperkingen als gevolg van de Covid-19 uitbraak kon slechts eenmaal worden vergaderd. Hierdoor kwamen de werkzaamheden vrijwel stil te liggen.

Wel zijn binnengekomen vragen naar vermogen behandeld en beantwoord, waarbij een afschrift naar het Secretariaat ter archivering is gezonden.

2. Werkzaamheden

a. Atlasdeel Overijssel en Gelderland

Na de presentatie heeft binnen de commissie een nabeschouwing plaats gevonden over de opgedane ervaringen. Desgevraagd is van de zijde van de auteurs geen inhoudelijk commentaar ontvangen. Ook van lezers zijn geen opmerkingen ontvangen.

Het project is daarmee afgesloten.

b. Atlasdeel Utrecht

De te behandelen onderwerpen – zowel het algemene deel als de verdedigingswerken –, de indeling en verdere aanpak zijn in hoofdlijnen vastgesteld. Tevens zijn enkele mogelijke auteurs benaderd en kon met enkelen afspraken worden gemaakt. Door de opgelegde beperkingen is de verdere voortgang echter beperkt.

c. Terminologie

Over de wijze waarop de herziening van het boekwerk *Terminologie verdedigingswerken* (uitgave 1999/2004/2013) zal worden uitgevoerd, zijn in de Studiecommissie afspraken gemaakt om het tekort aan menskracht op te vangen.

Technische Commissie [TC]

Door de Coronaperikelen hebben de activiteiten van de TC dit jaar zo goed als stilgelegen. Lopende projecten zijn waar mogelijk afgemaakt. Dit lukte echter niet altijd vanwege de reisbeperkingen en de sluiting van archieven. De commissieleden hebben informeel e-mail contact gehad met elkaar, maar er zijn geen officiële vergaderingen gehouden. Er zijn ook geen nieuwe vragen bij de commissie binnengekomen.

Eind 2020 verliep de voorzitterstermijn van J. van der Werf. Hij heeft besloten zijn termijn niet voort te zetten en zijn activiteiten voor de TC te staken. Het dagelijks bestuur beraamt zich, in overleg met de TC, over de manier waarop de activiteiten van de commissie moeten worden voortgezet.

Commissie Overzeese Verdedigingswerken [COV]

In 2020 is de COV maar één keer bijeengekomen voor een reguliere vergadering en wel op 14 februari. Daarna was het vanwege de maatregelen die de overheid uitvaardigde met betrekking tot het niet verspreiden van het Coronavirus onmogelijk om bij elkaar te komen. Er is ook niet online vergaderd. Wel zijn met regelmatige tussenpozen nieuwsbrieven rondgestuurd aan de leden van de COV, waarop al dan niet werd gereageerd.

John Verbeek vordert gestaag met zijn dissertatie. Zijn promotor is Ben Schoenmaker van de Universiteit Leiden en hij heeft een zeer geïnteresseerde co-promotor gevonden in de persoon van Lodewijk Wagenaar. John hoopt in 2021 zijn dissertatie te kunnen verdedigen. Het thema is de rol van de artillerie binnen de VOC. Daarnaast maakte John melding van het feit dat zijn boek over Kornwerderzand opnieuw zal worden gepubliceerd.

Gerard Grimm heeft zich teruggetrokken als bijzonder medewerker op de Mariaplaats, maar hij blijft enthousiast onderzoek doen naar Nederlandse vestingen in India en op Sri Lanka en blijft daarom ook actief lid van de COV. Voor wat betreft het dagelijks leven in de oost en met name in Batavia las Gerard Grimm de historische roman: *De mannen van Maria* van Anneloes Timmerije.

Edwin Paar zag de publicatie van een groot artikel in Portugal: *A influência teórica nas fortificações abaluartadas de Elvas*, waarin hij de theoretische invloeden in de uitleg van de gebastioneerde vestingwerken van Elvas uitlicht. Met name de ideeën van Simon Stevin doen zich gelden in de verschillende Portugese vestingsteden. Daarnaast presenteerde hij in september de eerste versie van een uitgebreide studie over de geschiedenis van de klokkentorens in Elvas.

Op 5 februari hadden Edwin Paar en Oscar Hefting een overleg met En-Yu Huang uit Taiwan op de Mariaplaats. Deze historicus heeft plannen om een reconstructie te maken van het kleine Fort Provintia. Hij wil zich ook storten op de reconstructie van het Fort Zeelandia, dat een stuk groter is. De reconstructies worden gemaakt op basis van historische documenten, kaarten en schilderijen. En-Yu zal contact houden met de COV om de voortgang van het werk te laten zien en om vragen te stellen.

In november 2019 werd de COV voor het eerst benaderd door Herbert Tomesen van Artitec, een bedrijf dat is gespecialiseerd in het maken van maquettes. Geheel op eigen initiatief is Tomesen bezig met de reconstructie van het Fort Amsterdam in New York. In 2025 zal het 400 jaar geleden zijn dat de Nederlanders daar voet aan wal zetten en dan wil hij een groot deel van het eiland Manhattan als maquette kunnen laten zien. Edwin Paar heeft hem adviezen gegeven voor wat betreft de reconstructie van het fort. Op 1 maart 2020 bezocht Edwin Paar het bedrijf van Tomesen in Amsterdam, waar de maquette wordt vervaardigd. John Verbeek zorgde voor inbreng over het geschut in het fort.

In 2020 is de *New Holland Foundation* gestart met de *Atlas of Dutch Angola*. Tussen 1641 en 1648 zijn hier door de West-Indische Compagnie [WIC] enkele forten gebouwd in verband met de slavenhandel richting Nederlands-Brazilië. Oscar Hefting is coördinator en Jaap Jacobs zal het historisch onderzoek verrichten. De eerste resultaten worden begin 2021 verwacht.

Tijdens de vergadering van de COV op 14 februari hield Hans Bonke een presentatie over de reis die hij in het najaar van 2019 maakte als gids voor de organisatie Historizon naar Sri Lanka. Oorspronkelijk zou Lodewijk Wagenaar als begeleider met het gezelschap meegaan, maar hij was verhinderd en daarom vroeg hij Hans Bonke om hem te vervangen.

In dezelfde vergadering hield Edwin Paar een kleine presentatie over *Cartagena de Indias* en wel in het bijzonder over de illegale bouw van een woontoren vlakbij het *Castillo de San Felipe*, dat in de 17^e eeuw door de Nederlandse ingenieur Ricardo Carr is gebouwd. De zaak ligt inmiddels voor de Colombiaanse rechters en wordt door diverse organisaties nauwlettend gevolgd, omdat het als jurisprudentie gaat gelden voor soortgelijke illegale constructies in de buurt van objecten die op de Werelderfgoedlijst van de UNESCO staan. Als de projectontwikkelaar wordt veroordeeld, dan zal hij de toren moeten afbreken. Over deze kwestie is een klein artikel verschenen in Saillant.¹ Op 30 oktober overleed ons medelid Loes Westermann-van der Steen.

Monumenten Advies Commissie [MAC]

Voor de Monumenten Advies Commissie was 2020 ook een bijzonder jaar. In het einde van 2019 heeft Mr. W. Braam na van vele jaren het voorzitterschap overgedragen aan J. de Vos. Wabe Braam was in periode van aantreden gevraagd om met name binnen de MAC sturing te geven aan procedures op juridisch gebied. Bij bezwaarprocedures tegen plannen die afbreuk deden aan zaken waar wij voor staan waren we soms te laat, of zijn de verkeerde procedures aangespannen. De kennis van Wabe als jurist heeft ons veel voordeel geboden. Niet alleen om de procedures te bewaken maar ook om aan te geven dat bezwaar maken soms geen nut heeft omdat een juridische basis ontbreekt.

Met het vertrek van Wabe Braam is gelijktijdig een einde gekomen aan een periode dat er binnen de MAC een vertegenwoordiging was van een persoon met een militaire loopbaan. Let wel, dat is niet meer dan een constatering. Binnen de MAC is op het gebied van juridische kennis gelukkig sinds een paar jaar mr. C. van Zanten actief. In het dagelijks leven benut hij zijn kennis om op gemeentelijk niveau ons te adviseren over zaken die te maken hebben met ruimtelijke ordening in de breedste zin van het woord. Dit gemeentelijk niveau is ook meestal de plek waarbinnen primair de contacten zijn met onze correspondenten.

Het aantal fysieke bijeenkomsten zowel met correspondenten als binnen de MAC waren dit jaar zeer beperkt. Het aantal onderwerpen dat uiteindelijk behandeld dan wel van advies is voorzien, is inhoudelijk min of meer vergelijkbaar ten opzichte van afgelopen jaren.

Veel objecten die vallen binnen het aandachtsgebied van onze stichting hebben inmiddels een beschermd status. Dat heeft in oorsprong te maken met de toegenomen waardering die deze objecten hebben binnen het maatschappelijk denken. Een beschermd status geeft echter geen in beton gegoten garantie voor duurzaam behoud van de objecten. Het oorspronkelijk gebruik van verdedigingswerken is in nagenoeg alle gevallen vervallen. Nieuwe gebruikers hebben andere wensen bij het invullen van andere dan de oorspronkelijke bestemmingen. Benoemd kunnen worden wensen voor daglicht in gebouwen, toegankelijkheid en Arbo eisen. Voeg daarbij de neiging van sommige architecten om iets van hun een eigen identiteit achter te willen laten. Bij advisering over nieuw gebruik zijn de uitgangspunten zoals verwoord in onze notitie 'behoud door ontwikkeling' sturend.

In het jonge verleden hebben sommige afwegingen ertoe geleid dat aan een beperkt deel binnen linies een beschermd status is gegeven. Ook al was daarmee een doel bereikt, dan geeft dat uiteindelijk bij verdedigers van militair erfgoed onvoldoende bevrediging. Immers het gaat niet alleen om de topics, maar ook om het ensemble waarbinnen het heeft gefunctioneerd. Het huidige overheidsbeleid om het aantal beschermd objecten te beperken is teleurstellend.

Commissie Evenementen en Excursies [CEE]

De CEE had de afspraken en programma's klaar voor het tot uitvoering brengen van de voorjaarsexcursie en correspondentendag als ook de zomerexcursie. De voorbereidingen voor de najaarsexcursie en correspondentendag waren inmiddels ook gestart, evenals het zoeken van een passende locatie voor de contactdag. Totdat het duidelijk werd dat dit alles vanwege de uitbraak van het Coronavirus, geen doorgang kon vinden.

¹ Zie Saillant 2020-2, blz. 39-41.

De CEE heeft op grond van de besluiten om de excursies aanvankelijk uit te stellen en later geheel af te zeggen, contact gezocht met de organisaties waarmee afspraken stonden.

In de maand september, in een relatief rustige 'Coronaperiode', deed zich de mogelijkheid voor dat de Menno-stand vier zaterdagen bij de Seyss-Inquart bunker in Wassenaar/Den Haag mocht staan tijdens openstellingen.

De stand-medewerkers hebben op deze dagen 13 nieuwe begunstigers en 2 donateurs mogen noteren, wat naar verluid een recordaantal is.

De CEE is bijgeweest op zaterdag 18 januari 2020 op de Mariaplaats.

In oktober is er een digitale vergadering geweest van CEE-leden, aangevuld met telefonische gesprekken. Zo werd er wel veel via de mail en telefoon besproken en geregeld.